

DIENST

Meedoen met de WMO

Diaconale invalshoeken bij huwelijksproblematiek

Gereformeerd - Evangelisch – Charismatisch

Jongerenpastoraat

55e jaargang nummer 6

december
2007

In dit nummer

131
Redactioneel

Anne Jan Kruizinga

132
Diakenen
Meedoen met de WMO

Nienke van Dijk

135
Steunpunt Gemeenteopbouw
Gereformeerd-Evangelisch-
Charismatisch

Hayo Wijma

145
Kinderpastoraat
Kind in beeld

Jenny Kloosterhuis

140
Diaconaat
Liefde kun je niet dwingen,
wel faciliteren

Dirk-Albert Prins

152
Bijbel op bezoek bij Johan
Een man een man,
een woord een woord

Hans Slotman

155
Steunpunt Gemeenteopbouw
Jongerenpastoraat in
Christus' gemeente

Hayo Wijma

150
Diaconaal Steunpunt
Mededelingen

Dirk-Albert Prins

DIENST

55e jaargang 2007

nummer 6

december 2007

DIENST geeft concrete toerusting en ondersteuning, gericht op de dagelijkse praktijk in de gemeente, ten behoeve van bijzondere pastorale en/of diaconale taken in de gemeente. DIENST richt zich op ambtsdragers, predikanten, kerkelijk werkers en het gemeentepastoraat/diaconaat binnen de gereformeerde kerken (vrijgemaakt).

Redactie:

Gerdien Bredenhoff - redactieassistent
Peter van de Kamp, Zwolle
Anne Jan Kruizinga, Hardenberg, eindredacteur
Jacqueline van der Ziel-Visser, Zwolle
Henk Geertsema, Zwolle

Redactiesecretariaat:

Ebel Geertsema
Kameelvlinder 16
3822 AR Amersfoort
Telefoon: (033) 480 16 60
E-mail: ebel@geertsema.com

Administratie:

J.A. Kieft-Boersema
Catharinadaal 33, 6715 KA Ede
fax (084) 716 54 15
E-mail: administratie.dienst@kiefte.net

Nieuwe abonnees en adreswijzingen dienen **schriftelijk** aan de administratie doorgegeven te worden.

Betaling van abonnementsgeld te voldoen na ontvangst van acceptgiro of factuur.

Abonnementsprijs: € 7,20 per jaar.

Gironummer 4921087
t.n.v. Stichting Dienst, Ede

Artikelen uit Dienst zijn op cassette beschikbaar voor mensen die een leeshandicap hebben.
Info: Stichting De Luisterpost / Bralectah, Zwolle
(038 - 427 04 48). E-mail: lpb@gbouw.nl

ISSN 0167 - 2401

Artikelen in Dienst zijn digitaal
beschikbaar via de website:
www.blad-dienst.nl

Redactioneel

Anne Jan Kruizinga

"Vrijgemaakte kerken zijn sterk veranderd", kopte het Nederlands Dagblad in de laatste week van november. En even verder: "De eenvormigheid die heerste, is verleden tijd, daarom moeten vrijgemaakt-gereformeerden 'zoekend en tastend' gaan ontdekken waarin ze 'het van elkaar verdragen dat er verschillen bestaan'".

In het krantenartikel werd het rapport van deputaten Dienst en Recht onder de loep werd genomen. Eén van de adviezen van dit deputaatschap is dat de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zich zouden moeten bezinnen op hun eigenheid, in onderscheid van vooral evangelische kerken.

Evangelisch - charismatisch - gereformeerd

Evangelisch en charismatisch, twee begrippen waar ambtsdragers tegenwoordig regelmatig mee worden geconfronteerd. En waar bij de één het bloed sneller begint te stromen, kijkt de ander bedenkelijk en zorgelijk. Ook blijkt regelmatig dat lang niet iedereen het zelfde beeld heeft bij deze begrippen. In deze uitgave van Dienst vindt u de eerste van in ieder geval twee artikelen over dit onderwerp. In dit artikel probeert Hayo Wijma van het Steunpunt Gemeenteopbouw de wereld achter deze begrippen nader te verklaren. Zeg maar een beschrijving van deze twee 'varianten' van het protestantse christendom. Vanzelfsprekend vergelijkt hij die ook met de gereformeerde. Een volgend artikel zal dan gaan over de vraag hoe je als kerkenraad leiding kunt geven in dit spanningsveld.

Pastoraat aan kinderen en jongeren

Dit nummer gaat ook weer over de zorg aan de jongeren binnen de kerk. Zo gaat Jenny Kloosterhuis verder met haar verhaal over

kinderpastoraat. En dan in het bijzonder over het 'hoe' van dit stukje zorg voor de jongste leden binnen onze gemeente. Zij laat ons bijvoorbeeld zien hoe eigentijdse middelen van communicatie daarbij ingezet kunnen worden. Ook is er het tweede artikel over 'jongerenpastoraat'. Ook dit artikel is de laatste in een serie van twee en gaat ook over de toepassing van jongerenpastoraat binnen de gemeente. Jongerenpastoraat ingevuld vanuit de volgende definitie: 'pastoraat is het met zorg begeleiden van de één door de ander in de gemeente van Christus om met elkaar de weg van God te (blijven) gaan'.

WMO

In dit nummer geven we ook plek aan een toespraak van Nienke van Dijk over de WMO welke zij op 8 september 2007 hield tijdens een conferentie in Den Haag over Kerken en WMO, georganiseerd door Cardia, CDA en ChristenUnie. In het begin van haar toespraak herinnert zij aan de protesten van de kerken bij de introductie van de armenwet in 1870. Deze wet was een voorloper op de bijstandswet. De kerk eigende zich in die tijd de zorg voor de armen toe en elke overheidsbemoeienis werd ervaren als een inmenging in privileges. Dat er sinds die tijd veel veranderd is zal u duidelijk worden bij het lezen van haar toespraak.

Samenvattend: voor u ligt het laatste nummer van Dienst in 2007. De redactie wenst u veel leesplezier toe.

Diakenen

Een toespraak

Peter van de Kamp

In dit nummer van *Dienst* geven we plek aan een toespraak van Nienke van Dijk over de WMO. Zij is directeur van 'Stek' (Stichting voor Stad en Kerk in de gemeente Den Haag), een organisatie die tussen kerken en overheid staat en voor beide partijen opdrachten uitvoert. Op 8 september 2007 hield zij deze toespraak tijdens een conferentie in Den Haag over Kerken en WMO, georganiseerd door Cardia, CDA en ChristenUnie.

Plaatsing van deze toespraak betekent uiteraard niet dat de redactie met alle uitspraken van Nienke van Dijk instemt. Wel is het leerzaam om haar typering van de WMO te lezen en om vanuit de praktijk iets te horen over de eerste werkervaringen met de WMO.

Meedoen met de WMO

Nienke van Dijk

(met dank aan Monika van der Perk en Jan Grotendorst www.steknet.nl)

In 1870, toen de armenwet in Nederland werd geïntroduceerd, de voorloper van de bijstandswet, protesteerden de kerken. De kerk had het monopolie op de zorg voor de armen en elke overheidsbemoeienis werd uitgelegd als inmenging in privileges. De kerk vroeg zich toentertijd zelfs af waar het met geloof heen zou gaan als mensen uit het gewone volk zichzelf konden beschouwen als kinderen van de staat.

Er is veel veranderd sindsdien. Stek, stichting voor stad en kerk, werkt in opdracht van kerken, diaconieën en kerkelijke organisaties en de gemeente Den Haag, een organisatie tussen overheid en kerken, die opdrachten van beide partijen uitvoert en daarin kan coördineren, innoveren en verbinden. Dat maakt ook dat wij met belangstelling naar de WMO kijken en een deel van ons werk in termen van de WMO kunnen beschrijven. Maar er zijn complicaties, wederzijds. Daar ga ik eerst op in en daarna beschrijf ik een aantal voorbeelden, praktijken voor stad en

kerk, voor de WMO en voor het geloof.

Complicaties

Zoals ik al zei, er is veel veranderd sinds de tijd van de armenwet.

Veel mensen in de kerken, waaronder diaconen en diaconaal werkers hebben zich sterk geïdentificeerd met het belang van de verzorgingsstaat; ze kennen die en zijn dikwijls meesters in het doorverwijzen, de overheid aanspreken op haar zorgplicht, mensen helpen in het invullen van formulieren, voor

het aanvragen van subsidies of uitkeringen. De ombouw of afbraak van de verzorgingsstaat wordt door velen in het diaconaat kritisch gevolgd, uit oprechte zorg om mensen in de marge, maar ook uit een taakopvatting over het diaconaat. In veel gevallen is het uitgangspunt de zorgplicht van de overheid. Dit blijkt ook uit een belangrijk motto in het diaconaat in de afgelopen decennia: 'helpen onder protest'. Weliswaar helpen kerken mensen in nood, maar aangezien dat eigenlijk de verantwoordelijkheid van de overheid is, moet dat probleem dan ook gesignaleerd worden en weer teruggelegd worden op het bordje van de overheid.

In de WMO wordt een deel van de zorg gede-centraliseerd. De WMO maakt deel uit van een aanzienlijke operatie in de zorg, die behalve door economische en politieke motieven ook sterk ideologisch is gekleurd. De nadruk ligt op de verantwoordelijke burger die voor zichzelf kan zorgen en als zij dat niet kan een beroep kan doen op actieve personen in een netwerk van relaties; mensen zijn niet alleen passieve ontvangers van hulp, niemand mag geïsoleerd leven. De WMO biedt ruimte aan verschillende organisaties om initiatieven te nemen. Daarbij wordt nadrukkelijk naar de kerken gekeken, als deel van het maatschappelijk middenveld, de zgn. civil society.

Het afgelopen jaar hielden wij bij Stek, in samenwerking met de gemeente Den Haag een tweetal informatieve bijeenkomsten over de WMO voor diakenen en kerkelijke vrijwilligers. Volgens de ambtenaar van de gemeente waren het de meest kritische bijeenkomsten die hij tot dan toe had meegemaakt. Ik doe

even een greep uit de opmerkingen: Gaat de overheid niet veel te veel uit van de eigen verantwoordelijkheid van burgers? Kan de overheid daar wel verplichtingen in opleggen? Zijn er wel voldoende concrete criteria en garanties voor de maatschappelijke ondersteuning? Krijgen mensen wel voldoende informatie, weten ze de loketten te vinden, gaat de kwaliteit van de zorg niet achteruit, hoe signaleert de gemeente nieuwe knelpunten? Legt de overheid haar eigen probleem van de kostbare zorgplicht niet neer bij de kerken en andere vrijwilligersorganisaties? Weet de overheid wel dat het steeds moeilijker wordt om vrijwilligers te vinden?

Veel mensen in de kerken staan negatief tegenover de postmoderne ideologie; hun blikrichting is bepaald door moderniteit en zijn geloof in de verzorgingsstaat. Zij zijn vaak kritisch tegenover globalisering en individualisering. De kerkelijke instellingen zelf zijn niet ingericht om zich als aanbieder te organiseren, een aantal uitzonderingen daargelaten.

Wat mij aan de kant van de burgerlijke overheid opvalt is dat kerken en kerkelijke instellingen niet echt gezien worden als een partij die ingeschakeld kan worden.

Wat mij aan de kant van de burgerlijke overheid opvalt, is dat kerken en kerkelijke instellingen regelmatig uitgenodigd worden op bijeenkomsten over de

WMO, maar dat zij niet echt gezien worden als een partij die ingeschakeld kan worden. In het beleidsplan van de gemeente Den Haag bijvoorbeeld worden kerken of religieuze instellingen niet expliciet benoemd, terwijl de beschrijving van activiteiten en netwerken en verbanden dat heel goed mogelijk zou maken. Er staat bijvoorbeeld (op pagina 37): *“De opdracht is dan ook verschillende groepen burgers mogelijkheden te bieden om elkaar op een vanzelfsprekende manier te*

ontmoeten en met elkaar in contact te treden. Met tal van laagdrempelige voorzieningen en activiteiten van de gemeente en organisaties en instellingen wordt invulling gegeven aan deze doelstelling. Het gaat om wijk- en dienstencentra, buurthuizen, buurtkamers, wijk- en straatfeesten.” Ik zou daar graag aan toevoegen dat het ook gaat om activiteiten van kerken en religieuze instellingen, die gericht zijn op het welzijn van burgers.

Ik constateer dus zowel aan de kant van de kerken als aan de kant van de overheid zowel een welwillende houding als een zekere hui-
ver om zich echt aan elkaar te verbinden als het gaat om de uitvoering van de WMO. Ik ben mij er overigens van bewust dat het ministerie van VWS recent subsidie heeft toegekend aan ACTA, die als opdracht heeft gekregen om een brug te slaan tussen kerken en gemeentes als het gaat om de WMO (www.kerkenwmo.nl).

Meedoen

Ook in dat licht wil ik beschrijven vanuit welke waarden het voor de kerken mogelijk is om zich te verbinden met de doelstellingen van de WMO en uit ons eigen werk daar een aantal voorbeelden van geven.

Meedoen. Het gaat erom dat je meedoet. Ieder mens is beter in staat is om bewuste keuzes te maken, als de verbondenheid (interdependentie) met de wereld en met anderen bewuster beleefd wordt. In mijn visie is het daarbij belangrijk dat mensen respect hebben voor alles wat leeft en groeit en vrij kunnen beslissen binnen grenzen, die overigens verruimd kunnen worden. Het bewustzijn dat wij wereldwijd van elkaar afhankelijk zijn is de basis van onze verantwoordelijkheid als mensen (Axioma's TGI, zie literatuurlijst).

In de kerk zeggen we deze dingen op een

andere manier: we maken met elkaar de gemeenschap waarin we gered zullen worden, waarbij het heil van de één altijd mede afhangt van dat van de ander. De zichtbare uitdrukking van deze gedachten zijn de zogenaamde werken van barmhartigheid: De hongerigen voeden, de naakten kleden, de dorstigen laven, de doden begraven, de gevangenen bezoeken, de zieken bezoeken en de vreemdelingen herbergen. Vroeger werd er wel gedacht dat deze werken gedaan moesten worden om punten te verwerven voor het leven in het hiernamaals, tegenwoordig zeggen we eerder dat dit het wezen en de oorsprong van het kerk-zijn is: het doen van barmhartigheid en gerechtigheid is een manier waarop de kerk zelf gestalte krijgt. In navolging van Jezus van Nazareth zijn wij geroepen om een

Veel mensen in de kerken, waaronder diakenen en diaconaal werkers, hebben zich sterk geïdentificeerd met het belang van de verzorgingsstaat.

ander leven te kiezen voor onszelf en voor elkaar, waarden en verhoudingen om te keren, mensen in te sluiten, te bevrijden en te verzoenen.

In de kerken gaat het om werken van barmhartigheid en om gemeenschappen waar de één niet zonder de ander kan. In de WMO gaat het erom dat je meedoet.

In de WMO wordt het thema meedoen vertaald in negen aandachtsgebieden: sociale samenhang en leefbaarheid bevorderen, ondersteuning van jeugdigen en ouders, informatie, advies en cliëntondersteuning, vrijwilligers ondersteunen en de taak van mantelzorgers verlichten, participatie van mensen bevorderen aan het maatschappelijk verkeer van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem, voorzieningen voor mensen met een beperking of een psychosociaal probleem organiseren, maatschappelijke opvang en tegengaan van huiselijk geweld, openbare gezondheidszorg en

ambulante verslavingszorg. Het is een brede benadering van welzijn, wonen en zorg met een beroep op de gemeenschap als geheel.

Ook in de manier waarop de kerken zich uitdrukken, is een brede benadering gewenst, ook om te voorkomen dat al te simpele liefdadigheid de bijdrage van de kerken wordt aan de WMO, een eenzijdige verhouding tussen een gevende kerk en een ontvangende arme. Echte gemeenschap, en dat weten de kerken als geen ander, komt immers tot stand in wederkerigheid, in besef en uitdrukking van de onderlinge afhankelijkheid van mensen, net zoals wij niet zonder God kunnen en God niet zonder ons. Zo wordt diaconaat tegenwoordig niet meer gezien als bedeling van de armen, maar als een contextuele, maar bewuste kracht vanuit de gemeente om waarden en verhoudingen om te keren, mensen in te sluiten, te bevrijden en te verzoenen.

Praktijkvoorbeelden

Deze inzet heeft een grote maatschappelijke waarde, alleen al de inzet van migrantenkerken in Den Haag voor het maatschappelijk welzijn werd vorig jaar geschat op een waarde, een maatschappelijk rendement van ca. 17 miljoen op jaarbasis.

- Een voorbeeld is het werk van de stichting De Korenmaat, gericht op opvang en voedselvoorziening voor dak- en thuislozen.
- Naar de Paardenberg, een buurt en kerkhuis in Transvaal vinden wekelijks ongeveer driehonderd mensen hun weg. Ze kunnen er terecht voor een kopje koffie, voor hulp bij formulieren of procedures, voor lessen en cursussen, een maaltijd of een voedselpakket. Naast de diaconale werkers zijn er zeventig vrijwilligers betrokken, deels uit de kerk, maar deels ook afkomstig uit de doelgroep van kwetsbare mensen; vrijwilligerswerk is maatschappelijk meedoen, aangesproken worden, een dagritme hebben: in termen van de WMO: activering en dagbesteding, in termen van de kerken: een gemeenschap van wederkerigheid.
- Kariboe Bibi is een centrum voor Afrikaanse vrouwen en haar kinderen; vooral afkomstig uit migrantenkerken, in termen van de WMO een soort buurtkamer waar vrouwen bijeenkomen om activiteiten te organiseren, maaltijden te koken, haar kinderen goede vrijetijdsbesteding te bieden en Nederlands te leren. Ook dat is sociale samenhang en leefbaarheid. De ondersteuning van vrijwilligers is voor de WMO ook een aandachtsveld, zo ook voor Stek. Naast de vijftig beroepskrachten zijn er ruim 400 vrijwilligers actief in de projecten. Voor hen en voor de andere vrijwilligers heeft Stek een beleid met regelingen, vergoedingen, inspraak, bescherming, scholing en begeleiding. Ook geven we een paar keer per jaar een tijdschrift uit.
- Veel vrijwilligers nemen ook deel aan het werk op De Nieuwe Loot, een ecologisch tuin, het eerste openluchtbuurthuis in Nederland. Ze kunnen er terecht om te schoffelen en koffie te drinken, om rond te wandelen of bessen te plukken, voor een workshop bloemschikken of schilderen, een cursus imkeren of om daar te zingen of te bidden. Ook dat is leefbaarheid en activering.
- En dan zijn er nog interreligieuze ontmoetingen, op momenten van crisis bijvoorbeeld in Laak, maar ook rond bijzondere momenten als 8 maart: het beste in de verschillende religies wordt naar boven gehaald om de menselijke maat, het liefhebben van je burens, de verzoening te benadrukken als tegenwicht tegen angst en botte vijandschap. Om in het politieke taalgebruik van de afgelopen week te blij-

ven: het is heilzaam als mensen, kerken voorop, daarin soms knettergek durven te zijn.

- Er zijn nog meer mooie projecten, bijvoorbeeld van de Valkenboskerk, die zijn plein met vrijwilligers heeft omgetoverd tot een speelplein voor kinderen in de buurt of De Westhoek waar mensen uit de buurt aanschuiven voor een maaltijd of terecht kunnen voor informatie en advies, of De Kinderwinkel in Moerwijk, een centrum dat nu al 10 jaar lang een veilige plek voor kinderen en tieners in Moerwijk is.

In de WMO wordt het thema meedoen vertaald in negen aandachtsgebieden.

een gezamenlijke training de mogelijkheden te verkennen voor nieuwe concrete samenwerking. Met het oog op de gemeenschap en de kwetsbare mensen daarin.

Als kerken en levensbeschouwelijke organisaties kunnen wij een rol van betekenis spelen als wij zelf niet beducht zijn om een proactieve en verbindende rol te spelen. Van de gemeente hopen wij evenzeer op een pro-actief beleid dat ook kerken en religieuze instellingen omvat, omdat daarmee de stad gediend is. Want meedoen, daar gaat het om.

In termen van de WMO gaat het om de ondersteuning van jeugdigen bij het opgroeien. We proberen dit werk ook te vermenigvuldigen, met werkers op een aantal basisscholen en advisering door de stichting Jeugdformaat. Dit zijn vormen van levensbeschouwelijk en sociaal ondernemerschap die in het hart staan van wat met de WMO bedoeld is. Dit sociaal ondernemerschap krijgt nieuwe kansen als kerken, kerkelijke en sociale organisaties de handen ineenslaan om samen nieuwe projecten te bedenken. Het gaat er daarbij om dat de mensen om wie het gaat beter geholpen worden om mee te kunnen doen. Het project Over de Drempel bijvoorbeeld, van vrijwilligers die op bezoek gaan bij ernstig vervuilde mensen, soms zes weken door de brievenbus praten voordat er een deur open gaat, is een samenwerking tussen GGD, Parnassia en Stek.

De WMO biedt kansen om meer van dergelijke samenwerkingsverbanden aan te gaan, wij hopen binnenkort een gezamenlijke bijeenkomst te hebben met mensen van Cardia, Jeugdformaat, Mara en de stichting voor Kerkelijke Sociale Arbeid in Rotterdam om in

Gebruikte literatuur

- Axioma's Thema Gecentreerde Interactie (TGI), beschreven in: Ruth C. Cohn, Van psychoanalyse naar themagecentreerde interactie, 1976, Nelissen
- Kjell Nordstokke, Diaconia and Civil Society: Strategies for participation and working with people, 2001, Diaconal Forum Council of European Churches (www.ccc.org)
- Komter, A. (2004). Zorgen voor morgen: over hedendaagse solidariteit en wederkerigheid. In W. Arts, H. Entzinger en R. Muffels (red.), Verzorgingsstaat: vaarwel (pp. 161-177). Assen: Koninklijke Van Gorcum
- Barmhartigheid en gerechtigheid, Handboek Diaconiewetenschap, Kok, 2004
- Trinus Hoekstra, Naar een theologie van het diaconaat!, Ophef, november 2005
- Meedoen in een rechtvaardige en duurzame samenleving, over de rol van de kerken in de WMO, projectgroep WMO, PKN 2007 (www.pkn.nl)
- Aandacht voor elkaar, concept-beleidsplan WMO, dienst OCW, gemeente Den Haag, 2007

Steunpunt Gemeenteopbouw

Gereformeerd - Evangelisch - Charismatisch (1)

Hayo Wijma

*“Is dit (of: deze broeder) niet te evangelisch?” “Wij zijn wel een gereformeerde kerk!”
“Al dat charismatisch gedoe...” Herken je deze vraag-stellingen? Klinken ze in je
gemeente of kerkenraad? Hoe worden ze dan gebruikt? In dit artikel bekijken we de
inhoud achter de drie begrippen gereformeerd-evangelisch –charismatisch. Dat doen
we om in een volgend artikel stil te staan bij leidinggeven in het spanningsveld tussen
gereformeerd – evangelisch en charismatisch.*

Vooraf

Drie aanduidingen die elk voor een bepaalde ‘tongval’ van het christelijke geloof staan. Steunpunt Gemeenteopbouw is onder meer in het leven geroepen voor visie- en missieontwikkeling op het terrein van gemeenteopbouw. In dit kader ontmoet ik kerkenraden voor een gesprek over opbouw in hun gemeente, over de lijn of de koers daarin. Geregeld is dan een worsteling te zien met twee of drie van deze begrippen. Dat kan er zo uitzien:

- Kerkenraden die met lede ogen toezien dat een deel van hun gemeenteleden hun heil geregeld elders zoekt. ‘Even bijtanken’ wordt dit dan ook nog genoemd. Hoezo bijtanken? Wat is er bij ons mis dan? – is de vraag die dan kan ontstaan.

- Een evangelisatiecommissie, gemeenteopbouw- of liturgiecommissie brengt een voorstel uit. Dit wordt besproken op een kerkenraadsvergadering. Het gesprek gaat wat heen en weer, totdat iemand zegt dat hij dit voorstel wel héél erg evangelisch vindt. De raad praat inhoudelijk dan niet verder meer door. Zo is het ‘e-woord’ als noodrem gebruikt: want evangelisch, dat kan natuurlijk niet.
- De EO-jongerendag staat er weer aan te komen. Ook uit uw gemeente gaat een grote groep jongeren. “Prachtig toch” zegt een jonge ambtsdrager tijdens een kerkenraadvergadering “Zullen we daar zondag in de ochtenddienst om danken en voor bidden?” Waarop tumult ontstaat. Kun je hier eigenlijk wel om danken? Voor bidden – wij zijn toch gereformeerd.

Herkenbaar?

Samen met kerkenraden bespreek ik geregeld dit soort situaties en vraag ze dan om de inhoud achter ‘evangelisch’ en ‘gereformeerd’ te benoemen. Dan typeren ze ‘evangelisch’ vaak met iets als ‘je eigen gevoel

centraal’ of iets dat lijkt op ‘jijzelf moet het doen’. Terwijl ze ‘gereformeerd’ dan aanduiden als ‘Gods Woord centraal’ of ‘belijdenis’. Wat mij dan het meest opvalt, is dat inzicht flinterdun is. Het heeft er alle schijn van dat

de termen ‘op de klank af’ gebruikt worden: je hoeft maar te zeggen dat iets ‘wel erg evangelisch is’ en het gesprek stopt, het gevaar is geweken.

Tegen deze achtergrond schrijf ik dit artikel. Hierin probeer ik zo zorgvuldig mogelijk de inhoud achter deze drie begrippen te duiden, zij het op hoofdlijnen. Vooraf enkele opmerkingen:

- De drie begrippen kunnen hoogstens op hoofdlijnen geschetst worden. Hoofdlijnen zijn wat anders dan de werkelijkheid. Gereformeerde christenen zijn verschillend, charismatische en evangelische christenen zijn dat ook. Ondanks dat een schetsmatige weergave ons verder kan helpen, blijft ontvankelijkheid voor verschillen in de werkelijkheid – ten opzicht van de schetsmatige weergave – geboden.
- Het onderwerp van dit artikel is spannend.

We kunnen er niet omheen ons af te vragen hoe we ons verhouden tot deze drie. In mijn optiek is invloed vanuit de evangelische en

charismatische beweging merkbaar in onze kerken. De één vindt dat erg, een ander zit daar niet me. Hoe gaan we daar mee om; ontspannen? Verkramp?

Dat is niet het enige waardoor nadenken over deze drie spannend is. Bezig gaan met ‘gereformeerd- evangelisch - charismatisch’ roept veel vragen op. Bijvoorbeeld vragen over hoe jij en ik zelf geloven. Hoe ontvankelijk wij zijn voor, hoe alert op, de leiding van de heilige Geest in ons leven? Of slagen we er (goed) in om onze persoonlijke ervaringen met het werk van de Geest door het Woord van God te onderdrukken? Door uitingen van onze gevoelens of van ervaringen te weren uit onze erediensen? Of deze uitingen ook geen plaats te geven in ons christelijk leven?

Associaties

Wat zijn jouw associaties bij de begrippen gereformeerd– evangelisch – charismatisch? Wil je jouw associaties bij deze drie noteren, voordat je verder leest?

Gereformeerd

In 2006 heeft ds. Jasper Klapwijk zijn boek *Gelukkig Gereformeerd* gepubliceerd. Hij beschrijft wat ‘typisch’ gereformeerd is. De aanleiding voor publicatie ligt in zijn ervaringen op Curaçao en in Nederland. Op Curaçao trekken gereformeerde diensten steeds meer evangelische christenen. Terug in Nederland hoorde hij vaak de reactie ‘Ja sorry, ik ben gereformeerd’? De beweging in Nederland is andersom: hier trekken gereformeerden naar evangelische groepen. Kennelijk heeft de aanduiding ‘gereformeerd’ een negatieve lading gekregen – we noemen ons

maar liever ‘christen’.

Stel dat je vandaag nog sterft, weet je dan zeker dat je naar de hemel gaat? En als God jou dan vraagt: “Waarom zou Ik jou binnenlaten?”, wat is dan je antwoord? Tegenover alle twijfel (Mijn geloof is nog zo klein, ik voel er niet zo veel van, ik leef nog niet goed genoeg) stelt Klapwijk het wonder van de Genade. “Door Zijn *genade* bent u nu immers gered, dankzij uw geloof. Maar dat dankt u niet aan uzelf, het is een geschenk van God.” (Efeze 2:8).

Niet wat ik heb gedaan doet er toe, maar wat

Zo is het ‘e-woord’ als noodrem gebruikt: want evangelisch, dat kan natuurlijk niet.

Jezus Christus voor mij heeft gedaan is bepalend.

Leven uit genade – typisch gereformeerd. Je bent zondiger en gebrekkiger dan je ooit kunt geloven, én meer geaccepteerd en bemind dan je ooit hebt durven hopen. Het donker van onze eigen verdorvenheid en het licht van Gods eindeloze genade, horen onlosmakelijk bij elkaar. Het geloof in Gods genade, door Jezus Christus aan ons betoont, werkt de Geest in ons hart. Zo geeft God niet alleen vergeving, maar ook vernieuwing.

Leven uit genade is leven vanuit lege handen. Dat lijkt misschien makkelijk, maar dat is het niet.

Het idee dat je van alles moet, voordat je bij God mag en kan horen, sluit naadloos aan bij

ons zondig hart. De kern van ‘zonde’ is juist dat we het zelf willen doen, los van God. Je leeft helemaal uit genade of niet – een beetje bestaat niet. De tegenhanger van ‘genade’ is dan ‘wetticisme’ en Klapwijk werkt dit uit op enkele terreinen van het leven. Ik neem zijn overzichtje over:

Genade	Wetticisme
Hij deed het	Jij moet het doen
Nederigheid	Trots
Mededogen	Harde kritiek
Gods geboden	Regels
Kern, hart	Randzaken, uiterlijk
Eenheid	Partijchap
Vrijheid	Slavernij

In het kader van dit artikel voert het te ver om dit alles uit te werken. Daarvoor verwijs ik je graag naar Klapwijks boek, pagina 31-34.

Typisch Gereformeerd: De Bijbel lezen vanuit één doorgaande lijn

Het typische van gereformeerden zit ook in de manier waarop gereformeerden bijbel lezen. Het is ‘typisch gereformeerd’ om in de Bijbel één doorgaande lijn te zien. Er loopt in de bijbel één lijn van Genesis 3 (de moederbelofte) naar Openbaring 12, het visioen van de vrouw, Het Kind en de draak. Zo is heel de geschiedenis over God en deze wereld, te duiden als strijd tussen de vrouw en de slang. Alle bijbelboeken hebben betrekking op deze strijd. Op verschillende momenten in die strijd, op leven in ellende, op verlos-

sing, op blijven uitkijken naar de totale verlossing. Deze manier van bijbel lezen, is wezenlijk anders dan waarop evangelische christenen dat doen. Zij vertalen bijbelgedeelten meer één-op-één naar een situatie in het hier-en-nu.

Eén doorgaande lijn waarop God werkt aan Zijn Doel: nieuwe mensen die op een nieuwe aarde wonen en Hem willen dienen en volgen. Eén lijn, maar wel verschillende fasen op die lijn. God begint met alle mensen en ver-smalt Zijn volk op enig moment tot het volk Israël. Na Golgotha en Pinksteren kunnen weer alle mensen uit alle volken tot Zijn volk horen. Maar hoe ‘smal’ of ‘breed’ Gods volk ook is, altijd weer is de strijd tussen het nageslacht van de slang en van de vrouw zichtbaar. Als je deze lijn in de Bijbel ziet, herken je de stijl van de vrouw en die van de slang. Herken je dat deze strijd ook ons leven van nu nog steeds bepaalt. Dan lees je de Bijbel niet alléén maar meer als een verslag van feitelijk gebeurde geschiedenissen, dan zie je ook steeds meer de geestelijke dimensie van een specifiek verhaal. Daar kun je dan je eigen leven en de wereld om je heen aan spiegelen.

De termen worden 'op de klank af' gebruikt: je hoeft maar te zeggen dat iets "wel erg evangelisch is" en het gesprek stopt, het gevaar is geweken.

Typisch Gereformeerd: Dynamiek

Dan een aspect dat Klapwijk zijdelings noemt en uitwerkt: de dynamiek die in 'gereformeerd' opgesloten ligt. Taalkundig gezien is de aanduiding 'Gereformeerd' een voltooid deelwoord. Iets dat gebeurd is. Ik ben ooit gereformeerd – en dat is het dan. Toch is dat niet de bedoeling geweest van de kerken die wortelen in de Reformatie. Ecclesia Reformata Semper Reformanda: "De kerk die gereformeerd is moet steeds weer ge-reformeerd worden". Een kenmerk van kerken die wortelen in de Reformatie is dat zij altijd reformerend in beweging blijven.

De opstellers van The Candlestand Statement formuleren het zo:

Dit dynamische principe, verplicht kerken die wortelen in de Reformatie, tot een progressieve en dynamische houding en tot bereidheid om zich aan te passen aan Gods Woord. De kerk moet de resultaten van voortschrijdende inzichten in het Woord van God toepassen op de behoeften van steeds weer wisselende tijden en omstandigheden. Dit belangrijke, dynamische, kenmerk van gereformeerd zijn, behoedt de kerk tegen formalisme, traditionalisme of laksheid om de concrete noden van de kerk in haar context tegemoet te treden.

Stel dat je vandaag nog sterft, weet je dan zeker dat je naar de hemel gaat? En als God jou dan vraagt: "Waarom zou Ik jou binnenlaten?", wat is dan je antwoord?

De geschiedenis van de kerk laat veel trouw en ijver zien om naar deze gereformeerde kenmerken te leven. Om te voldoen aan de criteria om ware kerk van Christus te zijn. Tegelijkertijd moeten we erkennen, dat we niet altijd geslaagd zijn om ongezonde en formalistische omgang met de traditie en de leer van de kerk te voorkomen. Soms zijn

kerken verstrikt geraakt in verstard formalisme, traditionalisme en dogmatisme. Vanuit deze dynamiek bekeken, wordt 'gereformeerd' weer een werkprincipe, een stijl, een levende cultuur. Wie dit principe wil toepassen, weet zich dan gesteund door generaties voor hem. Die hetzelfde deden. In hun tijd, in hun con-

text. Bij Klapwijk komt dit aan de orde in wat hij benoemt als 'de culturele spagaat'. Enerzijds passen we ons (wij, gereformeerden) in ons leven gemakkelijk aan, aan de cultuur waarin we leven. Anderzijds blijven we als het gaat om geloof en kerk te veel hangen in vormen en gebruiken die niet meer van deze tijd zijn. Zo blijven we hangen in een periode die voorbij is. Klapwijk pleit er voor om vormen aan te passen, zodat we ook mensen in onze huidige cultuur (weer) bereiken met het evangelie. "En zeg dan niet dat dit met Gods Woord niet mogelijk is, want nergens valt zoveel te 'beleven' als juist daarin".

Evangelisch

Typisch evangelisch: eerste typering

De aanduiding 'evangelische beweging' is de overkoepelende benaming van én de organisatorische vorm van evangelische christenen. De kern van hun visie op het christelijke geloof is dat zij een verandering in

gelovigen (en soms ook in de samenleving) nastreven. Als ik evangelische christenen breder typeer, dan doe ik dat met deze vijf basiskenmerken:

1. Het gaat om orthodox¹-protestante christenen, met een principieel verzet tegen

elke vorm van vrijzinnigheid, Dat verzet geldt zeker de aantasting van het absolute gezag van de Bijbel.

2. Zij zijn sterk gericht op de persoonlijke ervaring. Daardoor staat de persoonlijke godservaring in wedergeboorte, bekering en levensheiliging.
3. Zij zijn sterk gericht op een geestelijke opwekking.
4. Zij hebben een groot missionair besef. Gericht op verkondiging van het evangelie in woord en daad.
5. Zij leven vanuit een sterk verlangen naar de wederkomst van Jezus Christus.

Typisch evangelisch: opvattingen

Evangelicalen kennen geen duidelijk omschreven belijdenisgeschriften, zoals de kerken van de Reformatie die wel hebben. Er zijn onderlinge verschillen. Ondanks dat kent de evangelische beweging een aantal gezamenlijke uitgangspunten. Deze zijn verwoord in de beginselverklaring van de Evangelische Alliantie² en luidt als volgt:

Evangelische christenen geloven in:

1. De eenheid van God, van eeuwigheid bestaande in drie Personen: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest;
2. De soevereiniteit van God de Vader in de schepping, voorzienigheid, openbaring en voleinding;
3. Onze Here Jezus Christus, God in het vlees geopenbaard, geboren uit een maagd, Zijn zondeloos leven, Zijn goddelijke wonderen, Zijn plaatsvervangend en verzoenend sterven, Zijn lichamelijke opstanding en Hemelvaart, Zijn werk als Middelaar en Zijn persoonlijke wederkomst in macht en heerlijkheid;

4. De goddelijke inspiratie van de Heilige Schrift en daaruit voortvloeiend haar betrouwbaarheid en hoogste gezag in alle zaken van geloof en leven; er is geen dwaling in al wat zij verklaart;
5. De universele en algemene zondigheid en schuld van de gevallen mens, die hem onderwerpen aan Gods toorn en veroordeling;
6. De verlossing van de zondaar door het vergoten bloed van Jezus Christus, Gods Zoon en Zijn rechtvaardiging uit genade, niet door werken maar door het geloof in Hem;
7. De lichamelijke opstanding van de doden; van de gelovigen tot het eeuwige leven en van degenen, die verloren gaan, ten oordeel;
8. Het werk van God de Heilige Geest, die het verstand verlicht, de wedergeboorte werkt en in de gelovige woont, waardoor deze in staat wordt gesteld een heilig leven te leiden en te getuigen en te werken voor de Here Jezus Christus;
9. Het priesterschap van alle gelovigen, die tezamen de universele gemeente vormen, het lichaam van Christus waarvan Hij het hoofd is en die krachtens Zijn bevel gehouden is het evangelie in de hele wereld te verkondigen.

Soms zijn kerken verstrikt geraakt in verstand formalisme, traditionalisme en dogmatisme.

Typisch evangelisch: stromingen

Bijna alle gemeenten, groepen en organisaties gaan uit van deze beginselverklaring van de Evangelische Alliantie. Toch zijn er onderlinge verschillen te herkennen als gevolg van accentuering. Zo ontstaan op hoofdlijnen vier stromen. Daarbij moet ik opmerken dat er dan ook nog weer gemeenten zijn die in geen van deze vier passen. De vier stromen zijn:

1. De grote fundamentalistische stroming met drie essentiële uitgangspunten:
 - a. De Bijbel bevat niet het Woord van God maar is het Woord van God;
 - b. Het absolute gezag van het Woord van God. Dit tegen over de schriftkritische manier van denken in theologie en kerk, die uitgaat van menselijk, feilbare karakter van de Bijbel.
 - c. Het streven om tot eigen groepsvorming te komen, met organisatie voor schriftgetrouwe bijbelstudie en getuigenis.
2. De grote charismatische stroming. Deze legt een grote nadruk op het werk van de heilige Geest en dan vooral de doop met de heilige Geest. En daaruit voortvloeiend Zijn gaven of charismata.
3. De kleine stroming, voor wie essentieel is dat Christus terugkeert naar de aarde, niet ná maar vóórdát het duizendjarige rijk zal aanbreken. In deze optiek, zal de komst van dit vredesrijk voorafgegaan worden door een periode waarin rampen, oorlogen, aardbevingen en hongersnoden elkaar in versneld tempo opvolgen. Vanuit deze zienswijze wordt de Bijbel met grote toewijding en ijver onderzocht op de zogenaamde 'tekenen der tijden'.
4. De kleine, radicale stroming, die vindt dat niet alleen elke individuele gelovige bekeerd moet worden, maar ook de hele

maatschappij. De grote vraagstukken van de maatschappij vragen om een bijbelse doordenking en een daaruit voortvloeiende sociaal-politieke inzet. In de praktische politiek nemen deze christenen in hun engagement progressieve standpunten in over derde-wereldproblematiek en kwesties van oorlog en vrede en milieu.

Typisch evangelisch: organisatievorm

Je kunt tot deze beweging vooral kerken, groepen en geloofsgemeenschappen rekenen, die niet kunnen of willen horen bij de al langer bestaande protestantse kerken. Daarnaast: binnen de PKN bestaat het Evangelisch Werkverband: een stroming voor geestelijke vernieuwing van de PKN. Het EW is vooral

Anderzijds blijven we als het gaat om geloof en kerk teveel hangen in vormen en gebruiken die niet meer van deze tijd zijn.

actief op het vlak van 'gemeente-groei-groei'. Evangelischen zijn in de leer orthodox, maar tamelijk vrij in de manier waarop zij hun geloof en hun gemeenteleden gestalte geven. Vaak ontbreekt

een overkoepelende synodale structuur. In Nederland vormen ruim 100 organisaties, 6 kerkgenootschappen en enkele honderden gemeenten en persoonlijke deelnemers het platform van 'De Evangelische Alliantie'. Een platform tot samenwerking binnen activiteiten voor gebed, evangelisatie, gemeentebouw en diaconaat. Doel van al deze activiteiten is de opbouw van missionaire gemeenten en organisaties die op een eigentijdse wijze in woord en daad getuigen van het evangelie van Jezus Christus.

Charismatisch

Typisch charismatisch: eerste typering

In het onderdeel over de vier stromingen onder evangelische christenen, heb je de charismatische stroming al ontmoet. Deze zienswijze kun je dus aantreffen onder

Evangelicalen, maar niet alleen. Het charismatisch gedachtegoed tref je aan binnen de pinksterbeweging en binnen de 'Charismatische Vernieuwing'. Een stroming binnen een aantal kerken, waaronder de kerken van

de Reformatie. Deze stroming ziet zichzelf als een beweging met als doel het doorbreken van verstarring in het geestelijk leven binnen de kerken. Men gaat hierbij uit van de grote kracht en invloed van de heilige Geest en Zijn genadegaven. Bij 'genadegaven' wordt dan wel onderscheid gemaakt tussen 'gewone' en 'bijzondere' gaven. 'Gewone gaven' is dan dat de heilige Geest ons geeft wat Christus voor ons verdiend heeft (hoezo 'gewoon'?) maar ook onze kwaliteiten. Die je in kan zetten in de gemeente. 'Bijzondere gaven' zijn dan gaven als spreken in tongen en gebedsgenezing. In het Grieks worden deze genadegaven aangeduid als 'Charismata', wat dus de aanduiding van deze stroming verklaart.

De Bijbel wordt met grote toewijding en ijver onderzocht op de zogenaamde 'tekenen der tijden'.

ging, doordat zij vooral binnen bestaande, traditionele kerken actief is. Dit in tegenstelling tot de Pinksterbeweging, die zelfstandige geloofsgemeenschappen vormen en zich vaak afzetten tegen de gevestigde kerken. Die op hun beurt zich sterk afzetten tegen de Pinksterbeweging, omdat ze vinden dat pinkstergroepen te veel nadruk leggen op slecht één van de vele heilsaspecten van het christelijke geloof.

Welke plek het charismatisch denken binnen de gereformeerde kerken kan krijgen, zie

je bijvoorbeeld in de Nederlands Gereformeerde kerk van Houten. Volgens ds. Dick Westerkamp is het "hoog tijd dat ervaring een rechtmatige plaats krijgt in het geloof". Hij voegt er aan toe dat gereformeerden systematisch hebben afgeleerd om open te staan voor de kracht en de ervaring van de heilige Geest. (Ontleend aan gesprek tussen ds. Dick Westerkamp en Peter Bergwerff ND 2004) En nu?

Zoals in de inleiding al aangegeven is: dit artikel is geschreven als opstap voor een tweede: leidinggeven tussen 'gereformeerd-evangelisch-charismatisch'. Bij leven en welzijn komt dit in een volgend nummer aan de orde. Ter afsluiting enkele vragen ter overweging:

- Als je zegt: "Ja maar (...) we moeten wel gereformeerd blijven" welk aspect van gereformeerd bedoel je dan precies? Wat is het geen waarvoor je bang bent dat we verliezen?
- Als je zegt: "We moeten niet te evangelisch worden" welk aspect van evangelisch ben je dan tegen? Wat is hetgeen waarvoor je bang bent dat het de overhand gaat krijgen.
- Een denkoefening: denk op basis van dit artikel eens na, hoe een Evangelisch-Gereformeerde Kerk er uit zou kunnen zien?

Typisch charismatisch: opvatting

De charismatische vernieuwing baseert zich op de nieuwtestamentische opvatting van de vestiging van Gods koninkrijk in deze wereld. In tegenstelling tot de Pinksterbeweging overheerst hier niet het piëtistische³, fundamentalistische⁴ geloofspatroon. In de optiek van de charismatische vernieuwing, moet de juridische boventoon van de kerkstructuur afgezwakt worden. Daarnaast (of misschien wel: daarvoor in de plaats) moet de persoonlijke geloofsovergave centraal staan. Samen met de openheid voor de werking van de heilige Geest en Zijn genadegaven. De Charismatische Werkgemeenschap Nederland voegt daar aan toe een totale openheid in oecumenische sfeer. Zo kan een samenleving ontstaan van en met allen die vanuit de heilige Geest willen leven.

Typisch charismatisch: (organisatie)vorm

De charismatische vernieuwing onderscheidt zich qua vorm van de Pinksterbewe-

Welke accenten zouden voor deze kerk belangrijk zijn? Deze vraag vloeit voort uit het feit dat wij in Nederland leven tussen Evangelische Kirchen ten oosten en Evangelical Christianity ten westen van ons.

Voor dit artikel zijn verschillende publicaties gebruikt. Soms heb zijn die vermeld, maar niet altijd. Voor de typering van 'evangelisch' en 'charismatisch' heb ik gebruik gemaakt van 'Wegwijs in religieus en levensbeschouwelijk Nederland'⁵. Daarnaast las ik 'Wandelen door de Geest' van J.I. Packer, 'Gelukkig Gereformeerd' van ds. J. Klapwijk en 'The Candlestick State', uitgegeven door De Verre Naasten. Stuk voor stuk aanraders.

Hayo Wijma is werkzaam als trainer/adviseur bij Steunpunt Gemeenteopbouw

Noten:

- 1 De typering 'orthodox' kun je toepassen worden op elke religie of ideologie. Het betekent dan dat de aangeduide persoon

of groep vasthoudt aan de traditie van de eerder genoemde stroming. Dit dan in tegenstelling tot de vrijzinnigen.

- 2 Ontleend aan de website www.ea.nl
- 3 Piëtisme is een stroming binnen het protestantisme met een sterke nadruk op geloofsbeleving of bevindelijkheid. Nadruk op een sterk zondebesef en de noodzaak tot bekering.
- 4 Ook 'fundamentalisme' is net als 'orthodox' een aanduiding die op elke religie of

ideologie van toepassing is. Toegesplitst op het christelijk geloof: door de eeuwen heen is het fundamentele (= dat waar het op aankomt) van het geloof verwoord in geloofsbelijdenissen. Geleid door

de heilige Geest hebben christen fundamentele antwoorden op fundamentele vragen van die tijd geformuleerd. Maar dat is nog geen fundamentalisme. Een fundamentalist kiest uit deze fundamentele zaken dan nog weer enkele essenties om van daar uit te leven en te handelen.

- 5 Het handboek religies, kerken, stromingen en organisaties, E.G. Hoekstra en M.H. Ipenburg.

De charismatische stroming ziet zichzelf als een beweging met als doel het doorbreken van verstar-
ring in het geestelijk leven binnen de kerken.

Kinderpastoraat

Kind in beeld (2)

Jenny Kloosterhuis

Kinderpastoraat kun je omschrijven als het omzien naar kinderen en/of hun ouders/ verzorgers in preventie, hulp en toerusting, gebaseerd op het evangelie van Jezus Christus en gericht op het (steeds meer) zelfstandig geestelijk functioneren van de kinderen, op de plaats die zij van God gekregen hebben.

In het vorige artikel schreef ik over de noodzaak dat er in de christelijke gemeente pastorale zorg voor volwassenen én kinderen is. Algemeen wordt aangenomen dat kinderen wel een rotsvast geloof hebben. In de praktijk blijkt dat jongeren, soms al op veertienjarige leeftijd het besluit nemen God en kerk vaarwel te zeggen. Dan is het zaak dat de kerk de kinderen al eerder in beeld heeft en naast de toenemende aandacht in de erediensten ook pastorale zorg biedt aan de kinderen.

Daarbij gaat het niet alleen om aandacht voor het kind. Voor het welbevinden op dat moment. Volwassen gemeenteleden zullen zich bekommeren om de ziel van de kinderen en er aan werken dat het kind zijn identiteit in Christus vindt en versterkt.

Kinderen houden de volwassenen wel eens een spiegel voor. Wanneer zij op een onbevengende manier getuigen van hun liefde tot God, gaat daar enorme kracht van uit! De Heilige Geest werkt ook in kinderen. Bewaar hun woorden in uw hart. Volwassenen kunnen zo leren van de spontaniteit, opmerkzaamheid, ontdekkingen, verwachtingen en weerbaarheid van de kinderen.

Voor alle kinderen?

Kinderpastoraat is er voor alle kinderen van ongeveer vier tot twaalf jaar. Niet alleen in crisissituaties wordt pastorale zorg ver-

leend. Vaak wordt pastoraat beschouwd als het rechtzetten van dat wat scheef gegaan is, met name in de jeugd. Weet wel, voorkomen is beter dan genezen. Het kost veel energie om later een oplossing te zoeken voor het probleem. Pastoraat hoeft dan niet een vorm van 'eerste hulp bij vastlopen' te zijn. Juist daarom is kinderpastoraat zo wezenlijk.

We kennen veel situaties waarin volwassenen te maken krijgen met geloofs- en levensvragen. Let wel dat ook hun kinderen de pijn en spanningen in het gezin haarfijn aanvoelen bij onder meer ziekte, ongeluk, echtscheiding, verhuizing, ontslag, pesten en mishandeling.

Het preventieve van pastoraat bestaat vooral in een goede pastorale omgang met elkaar in de gemeente. Gewoon contact en een open hart voor alle kinderen. Daarnaast kunnen kinderen op een lichte, speelse manier voorbereid en ingeleid worden naar het leven in het geloof. Een voorbeeld daarvan is het omgaan met de dood. Aan de hand van iets alledaags als een dood lieveheersbeestje, kan het kind leren wat dood gaan betekent. Dan staat het kind sterker wanneer het echt zover is.

Hulp en toerusting

Ouders moeten hun kinderen weerbaar maken, zelf het goede voorbeeld geven, voorbede doen en spreken over geestelijke

strijd en overwinning. Zij moeten met de kinderen spreken over voorbeelden: "Wanneer was God bij jou?" Laten zij de kinderen leren, wat God persoonlijk voor hen gedaan heeft. Ouders zijn daarin profetisch bezig voor hun kinderen, in woord en vooral in daad.

De opvoeding van de kinderen is gericht op hun functioneren in gezin, school, kerk en maatschappij. Soms is daarbij hulp van buitenaf nodig. Zo kan een rouwende ouder teveel aan zichzelf hebben en niet toekomen aan het verdriet van zijn kind. De kinderpastor kan dan een aanvullende rol spelen in de begeleiding van het kind.

De kinderpastor kan ontwikkelingen in de maatschappij signaleren en de ouders toerusten. Bijvoorbeeld in het omgaan met de media. Kennis van de technische ontwikkelingen, zoals het kunnen werken met internet en MSN en aandacht voor inzicht in / en aansturing van het gedrag van de kinderen daarmee.

De kinderpastor zal ook de andere gemeenteleden oproepen hun verantwoordelijkheid te nemen in de opvoeding van de kinderen. Ook kan de kinderpastor stimuleren dat er ruimte komt voor de vragen van de kinderen in de zondagse erediensten.

Aandachtspunten

1. De verhouding van het kinderpastoraat tot de professionele hulpverlening is niet anders dan bij het pastoraat aan volwassenen. Een kinderpastor is geen therapeut. Hij kent zijn grenzen. Juist bij kinderen kan een pastor te beschermend willen optreden. Het probleem van het kind mag

niet zijn probleem worden. De kinderpastor mag best wat inzicht verwerven in de gangbare therapieën. Dan weet hij wat een kind in therapie zoal mee kan maken.

2. Kinderen kunnen met de kinderpastor contact opnemen via e-mail of website van de kerkelijke gemeente. Creëer een plek op de website waar kinderen én ouders contact met de kinderpastores kunnen maken en onderhouden middels mailen, chatten en een forum. De meeste kinderen zijn bekend met het chatten via MSN. Via de chat durven de kinderen eerder hun emotionele problemen te bespreken dan voor de telefoon. In de hal van het kerkgebouw kan een speciale plek voor het kinderpastoraat gemaakt worden. Een voorbeeld daarvan is de zogenaamde 'gele praatpaal' in de gereformeerde kerk in Nijkerk. Daar is informatie te vinden over het kinderpastoraat en de kinderen kunnen er briefjes met verhalen in stoppen. Voor een kind is dit gemakkelijker dan een volwassene aan te spreken.

3. Kinderen kunnen vaak scherp observeren. Zij onderscheiden echt van onecht. In deze gevoeligheid kan de ingang voor het contact met het kind in het gesprek of een activiteit door de kinderpastor worden gezocht.

4. Hoe gaat nu de kinderpastor om met geloofsvragen van kinderen? Schrijvers over het kinderpastoraat neigen er toe op een rationele manier om te gaan met (elementaire) vragen van kinderen. Zoek liever de ingang voor het gesprek met het

In de praktijk blijkt dat jongeren, soms al op veertienjarige leeftijd het besluit nemen God en kerk vaarwel te zeggen.

Via de chat durven de kinderen eerder hun emotionele problemen te bespreken dan voor de telefoon.

kind in het gevoel achter zijn vraag. Vaak is dat onzekerheid of angst. Zo kom je bij de kern van de vraag. Samengevat: niet het gesprek beginnen met dogmatische redeneringen maar insteken op het gevoel van het kind. Dan voelt het kind zich begrepen en is hij eerder op zijn gemak gesteld.

5. Kinderen maken in het dagelijks leven veel gebruik van symbolen, zoals de logo's en pictogrammen in lesmethoden, computer, internet, tv en het verkeer. Een symbool is een teken of een voorwerp waarmee een betekenisvolle werkelijkheid kernachtig wordt weergegeven. Een symbool is sterk, voor één betekenis vatbaar. In de geloofsopvoeding en het kinderpastoraat is meer gebruik te maken van symbolen en rituelen.

De impact van drama en kunst kan op het kind groter zijn dan het gesproken woord. Ziehier, een uitdaging voor de creatieve kinderpastor.

Dit kan op een voor kinderen passende manier in spelvorm verwerkt worden. Spreken in symbooltaal is bij kinderen bruikbaar, mits het voorbeeld aansluit bij de beleavingswereld van de kinderen en de betekenis en toepassing goed uitgelegd wordt. Kinderen kunnen in het geloof (bijbelse) symbolen gebruiken, om belangrijke momenten in hun leven te markeren en tastbaar te maken. Zo kan bij verdriet een kruik met papieren tranen worden gevuld. Het kind kan deze tranen bewerken door er iets op te tekenen of schrijven. Ik ga nog een stapje verder. De impact van drama en kunst kan op het kind groter zijn dan het gesproken woord. Ziehier, een uitdaging voor de creatieve kinderpastor.

6. De meeste kinderen hebben het liefst hulp bij verdriet. Praten is dan niet altijd nodig. Aanwezigheid en contact kan ook helpen.

Kinderen kunnen zelf aangeven van wie zij hulp willen. Broertje of zusje, ouder(s) of een andere volwassene. Mogelijk praten jongens liever met een volwassene en meisjes met een leeftijdgenootje. Dat is ook afhankelijk van het onderwerp. Kinderen gaan het gesprek over het geloof bij voorkeur aan met hun ouders. Uit het onderzoek blijkt dat de afstand van de kinderen tot de ouderling nogal groot is. De kinderen weten vrijwel niet dat een ouderling met gemeenteleden spreekt over hun geloofsleven. Ouderlingen zijn niet altijd zichtbaar in de kerkdiensten en 'ze wisselen nogal eens'. Meegewogen de ontwikkeling van het onderling pastoraat in de gemeenten, is de ouderling

dan ook meer de coach op afstand. Natuurlijk vindt een kind het wel fijn om vriendelijk

gegroet en aangesproken te worden.

7. De kinderpastor werkt bij voorkeur met (kleine) groepen om (de schijn van) ongewenste intimiteiten te voorkomen. Eventueel kan ook een vriend(innet)je voor een gesprek worden uitgenodigd. In sommige literatuur wordt gesproken van een hulpverleningsrol van het ene kind ten opzichte van een ander. Maar dat gaat me te ver. Het helpende kind kan te zwaar belast worden. Kinderen met vergelijkbare ervaringen kunnen groepsgewijs pastorale zorg geboden worden, onder begeleiding van een volwassene. Het onderlinge begrip zal zo mogelijk groter zijn. Zo zijn er in de CGK in Zwolle groepen met kinderen van gescheiden ouders. Jongvolwassenen met dezelfde ervaringen geven daaraan de leiding.
8. Belast een kind niet met de zorgen en vra-

gen van de ouder. Een kind is niet aanwezig bij het gesprek, waarin de ouders hun vragen met de kinderpastor bespreken.

9. De toerusting van de ouders is een opvoedingsondersteuning. Daarbij kan uw gemeente prima aansluiten bij de plannen van minister Rouvoet. Bied het centrum voor Jeugd en Gezin aan, in het kerkgebouw een cursus-

Vanuit het evangelie kunnen we prachtig inhoud geven aan 'het kind in beeld'.

programma te verzorgen voor alle inwoners van het dorp of de stadswijk. Vanuit

het evangelie kunnen we prachtig inhoud geven aan 'het kind in beeld'.

Jenny Kloosterhuis is afgestudeerd als kerkelijk werker aan de Geformeerde Hogeschool te Zwolle.

Voor reacties: f2hkloosterhuis@hetnet.nl

Diaconaat

Liefde kun je niet dwingen, wel faciliteren

Diaconale invalshoeken bij huwelijksproblematiek

Dirk-Albert Prins

Inmiddels hebben de bijeenkomsten 'Gaaf de kerk met het huwelijk de boot in?!' plaatsgevonden. Een samenwerking tussen Diaconaal Steunpunt en De Driehoek. Met enige geruststelling kunnen we constateren dat de diaconaal betrokkenen het huwelijk niet op de klippen willen laten lopen, maar bereid zijn om waar nodig mee te sturen en te helpen ijsbergen te ontwijken. Dit artikel is een vervolg op het artikel in de vorige Dienst(5).

Geruststelling was er slechts ten dele, want bijna alle aanwezigen herkenden de noodzaak om ook diaconaal om te zien naar de relaties en huwelijken binnen de gemeente. Een tussenstand van de peiling op de DS-site laat zien dat van 104 stemmers er 64 'aandacht vanuit diaconale invalshoek een zinvolle aanvulling is'. Desondanks zijn er nog altijd 5 die menen dat de huwelijken zich prima redden. Het zou mooi zijn als de statistieken aanleiding gaven voor die opvatting.

Huwelijken die uitdelen

Laten we wel wezen, veel huwelijken redden zich ook prima. Die zijn zelfs een zegen voor hun omgeving. Hoewel Paulus terecht onderstreept dat vrijgezellen veel mogelijkheid hebben om zich aan de Heer te wijden en zich in te zetten voor bijv. de gemeente - dat is een zegen, laten zij ook de ruimte krijgen om met hun gaven te dienen □ neemt dit niet weg dat gehuwden weer andere gaven hebben. Juist vanuit huwelijken ontstaat de mogelijkheid om gezins-gastvrijheid te bieden. In een tijd dat eenzaamheid en individualisering toeslaan, kunnen de huwelijken hun

huishouden te beschikking stellen om een 'thuis' te bieden; mensen die het moeten missen de mogelijkheid bieden om af en toe mee te draaien in een gezin. Variërend van koffiedrinken, mee-eten, tot oppassen, logeren of zelfs samen op vakantie. Zelfs als het leven druk is valt er veel te geven door te delen.

Actieve diakenen

Terug naar de peiling zijn er 15 stemmers die aangeven dat ze zich zullen inzetten om dit soms heikele onderwerp bespreekbaar te maken, tegen 3 die de noodzaak wel inzien, maar toegeven dat ze dit persoonlijk niet zien zitten. Laten we hopen dat deze avonden een aanzet waren om de drempel tot dit onderwerp te verlagen.

Een opvallende mening werd 17 keer gestemd, nl: 'dit is toch meer iets voor ouderlingen'. Bij dit punt wil ik wat langer stilstaan, omdat deze mening wellicht vaker voorkomt. De peiling is namelijk gehouden op de DS-site, dus zal er vooral zijn gestemd door diakenen, van het actieve soort (hopelijk is deze lezersschare breder). De opvattingen onder

ouderlingen of gemeenteleden zullen waarschijnlijk meer aansluiten bij de verwachtingen die horen bij de traditie. En dat is niet dat diakenen zich inlaten met huwelijksproblematiek. 'Diakenen bemoeien zich met de boedelscheiding, de alimentatie en de therapiekosten.' Maar is die beeldvorming terecht? En wat zegt dat over het onderwerp 'huwelijksproblematiek'?

Huwelijk is traditioneel niet
diaconaal

Huwelijk is pastoraal

Het valt uiteraard niet te ontkennen dat een gesprek over het huwelijk pastorale kanten kent. Sterker nog het onderwerp is voor een groot deel pastoraal te noemen. De Bijbel geeft veel richtlijnen en voorbeelden van hoe een heilig huwelijk vorm krijgt. Het is goed als in de gemeente, de prediking en zeker door ouderlingen dit onderwerp besproken wordt. Gebeurt dat ook? Ik kreeg van enkelen opmerkingen dat dergelijke avonden beter voor ouderlingen georganiseerd konden worden. Ik ben het eens dat dat in ook nuttig zou zijn, maar om met hen te focussen op diaconale invalshoeken lijkt me teveel van het goede. Juist met hen zouden de pastorale invalshoeken besproken moeten worden. Diaconaal Steunpunt acht zich hiervoor niet de aangewezen partij, hoewel het onderwerp zeker aandacht verdient...en ook steeds vaker krijgt. Denk aan 'train de huwelijkstrainer', huwelijks catechese, terugkomdagen voor getrouwde stellen, deputaatschap huwelijk en echtscheiding e.d.

Elkaar versterken

De argumentatie dat er vanwege pastorale invalshoeken geen diaconale invalshoeken zijn is niet zo sterk. Denk bijvoorbeeld aan een situatie van gokverslaving. Onmis-

kenbaar heeft dit pastorale kanten, vast zitten aan aardse zaken als gokken, toch zullen veel diaconieën met dit onderwerp worden geconfronteerd vanwege de schuldenproblematiek (of het verspillen van gaven). Of denk aan een situatie van echtscheiding. Mag het wel, mag het niet, behoort zeker tot de pastorale vragen. Toch worden veel diaconieën bij dit onderwerp betrokken, zij het vaak achteraf, wanneer de boedel wordt gescheiden, er sprake is van ondraaglijke kosten of de kinderen moeite hebben hun verleden te verwerken. Pastoraat en diaconaat gaan hand in hand en horen elkaar te versterken in plaats van uit te sluiten. Zo ook bij het onderwerp huwelijk.

Waar de ouderling zich richt op de relatie met God en Christus en voorkomen van zonden (verticaal), bouwt de diaken hierop voort door aandacht voor de vertaling naar de onderlinge omgang en ieders plek in het geheel (horizontaal).

Diaconale invalshoek!

Zo zijn er bij genoemd onderwerp een aantal invalshoeken die vooral voor diakenen relevant zijn. Uiteraard staat het ouderlingen, gemeenteleden, burens of de bakker op de hoek vrij om hier ook aandacht aan te schenken. Dit maakt de invalshoeken niet minder relevant voor diakenen. Denk aan 'spanningen in het huwelijk'. Een periode van vermoeidheid leidt niet automatisch tot zonde of een kink in de relatie met God, maar kan het huwelijk danig onder druk zetten. 'Tijd hebben voor elkaar', of 'voor de kinderen', 'elkaars taal spreken'. Ook bij dit onderwerp staat een huwelijk niet direct op knappen, want de liefde kan dit prima compenseren. Maar het

pastoraat en diaconaat gaan
hand in hand

kan tegelijk toch tot een zekere disharmonie leiden in de relatie. Opvallend is dat een groot deel van de huwelijksmoeiten samenhangen met de onderlinge (mis)communicatie. Heeft het stel mensen in hun omgeving met wie ze, afzonderlijk en gezamenlijk, over hun moeiten kunnen praten, of leven ze in die zin geïsoleerd? Kunnen ze hun situatie relativeren en zelfs wat lachen om hun eigenaardigheden, of houden ze teveel vast aan hun verdriet of wrok?

Kortom allemaal vragen die niet direct de relatie met God beïnvloeden, maar wel de relatie met elkaar in het huwelijk en van daaruit met de omgeving beïnvloeden zijn relevant voor de diaken.

Of anders gezegd: de vragen die samenhangen met 'ongetroost leven onder druk van armoede, ziekte of eenzaamheid' in het huwelijk, zoals het bevestigingsformulier omschrijft. Een handige kapstok kan zijn: "Liefde kun je niet dwingen, maar wel faciliteren".

Aanverwante problematiek

Denk ook eens aan problematiek dat met het huwelijksmoeiten is verweven. Dit versterkt het besef dat ook diakenen hiernaar mogen omzien. Huwelijksmoeiten kunnen leiden tot vluchtgedrag of compensatie gedrag in drinken of kopen, buitenechtelijke verliefdheid, geweld, isolement, concentratieproblemen, werkloosheid e.d. Naast deze externe effecten (hoewel hier ook de kip-ei vraag speelt), zijn er ook interne effecten als boosheid, agressie, verdriet, eenzaamheid, cynisme e.d. Zowel voor ouderling als diaken zinvol om bewust van te zijn en vanuit de eigen invalshoek te benaderen.

Vragen die samenhangen met ongetroost leven onder druk van...

Gesprek

De moeilijkheid is dat na het signaleren dergelijke zaken niet eenvoudig zijn om te bespreken. Dit vraagt allereerst de juiste gerichtheid, namelijk in vertrouwen op God gericht zijn op de ander, het belang van de ander. Vanuit die interesse is ook

een zekere lef nodig, want hoe weet je of jouw vraag goed wordt ontvangen? Het kan helpen om op verschillende niveaus in te steken en om je niet te zeer te laten leiden door je eigen verwachtingen op opvattingen. Soms lukt het om een open gesprek te hebben. Soms is het beter om alleen over de omstandigheden en faciliteiten te spreken. Als voorbeeld van een vraag in een open gesprek 'hebben jullie vaak spanning in jullie relatie?'. Je kunt ook vragen 'hebben jullie met anderen gesproken over jullie meest recente ruzie?' Of 'welke gezamenlijke activiteit geeft jullie huwelijk een impuls?' tegenover 'maken jullie bewust tijd voor elkaar?' Als ambtsdrager ben je uiteraard geen hulpverlener, dus leg jezelf en de omgeving ook niet die verwachting op. Wel kun je bij het bereiken van je eigen grenzen verwijzen naar deskundigen en mensen bewust maken dat voor veel problemen hulp mogelijk is. Bijvoorbeeld bij de Driehoek is veel ervaring op dit gebied. Gebruik maken

van hulp is geen schande, maar juist zorgvuldig omgaan met een kostbaar iets. Een stukje rentmeesterschap.

Kip-ei-probleem rond huwelijk

Traditie weerbarstig

Natuurlijk is met bovenstaande zinnen niet een traditie van decennia vergeten. Veel mensen zullen dus nog vreemd opkijken bij de combinatie van huwelijk en diaconaat als er geen financiële moeiten zijn. Toch doen diakenen er verstandig aan dit onderwerp

serieus op te pakken en mee te nemen in hun gesprekken en andere contacten.

Zoals gezegd waren de bijeenkomsten bijzonder hoopgevend. Naast dat ze leerzaam waren, leidde het ook tot enthousiasme om mensen met huwelijksmoeiten diaconaal verder te helpen.

Los hiervan komt het nog veel voor dat mensen in de gemeente met geen enkele ambtsdrager over dergelijke zaken willen praten. 'Waar bemoeien ze zich mee', 'zulke onderwerpen bespreken we wel met familie of vrienden'. Allereerst ben ik al blij als zulke onderwerpen besproken worden, maar het blijft jammer als de ambtsdragers in de gemeente niet die vertrouwenspersonen zijn. De gemeente, waarin men elkaar zelfs de zonden belijdt (Jac 5:16), mag dan toch zeker de plek zijn waar men elkaar helpt in (huwelijks)moeiten.

Afstemming ambten

Misschien dat uit dit artikel ook de oproep mag klinken dat pastoraat en diaconaat elkaar niet beconcurreren, elkaar mijden of negeren, maar juist dat ze elkaar versterken en raakvlakken zoeken. Aan de ambtsdragers om hierin duidelijk zicht te hebben op het ei-

gene van hun ambt om van daaruit de ander te kennen. De gemeente kan hier alleen maar mee gediend zijn. Ook zou de verbindende rol van de predikant in dit geheel kunnen worden belicht. Hoewel het een zeer nuttige aanvulling zou zijn voert het echter te ver om onder het kopje huwelijksmoeiten hiervoor te pleiten.

Gebruik maken van hulp is
rentmeesterschap

Handreiking

Voor wie zich verder in dit onderwerp wil verdiepen is een handreiking ontwikkeld. Deze is te downloaden via de DS-site. Hierin komen ook onderwerpen aan bod als 'relatie-APK', 'de rol van getuigen', 'geschikte vragen', 'verwijsmogelijkheden' en 'interessante websites'. Ook de presentaties die zijn gebruikt tijdens de avonden zijn te bekijken. Misschien een hulpmiddel om dit onderwerp ook in de eigen gemeente bespreekbaar te maken. Dit onderwerp leent zich er zelfs voor om de mensen uit de omgeving mee te dienen. Huwelijksmoeiten beperken zich niet tot de kerkmuur. Zeker vanuit deze diaconale invalshoek kan de kerk heel laagdrempelig zijn. Wat niet wegneemt dat ook het pastoraat hierin een boodschap heeft die het delen waard is.

Bijbel op bezoek... bij Johan

Een man een man, een woord een woord

2 Koningen 5:19

Hans Slotman

Vanavond op bezoek bij Johan. Eigenlijk weet je niet goed wat je met hem aan moet. Om het maar ronduit te zeggen: je vindt hem slap! Hij maakt geen keuzes. Jouw beeld van een christen ziet er anders uit. Veel principiëler! Duidelijke keuzes maken! Ook al betekent dat snijden in je eigen vlees.

Neem nou Sadrach, Mesach en Abednego. Je weet wel: die vrienden van Daniël. Zij bleven stáán toen de muziek begon te spelen. Zij bogen hun knieën niet voor het beeld van Nebukadnessar. Ook al stond er de doodstraf op. Dát is pas ruggengraat hebben! Geef mij een gemeente vól van dit soort gelovigen! Gemeente Ruggengraat! Wat moet je nou met Johan?!

Laatst las ik 2 koningen 5. Naäman, de bevelhebber van het Aramese leger, heeft *huidvraat*, gaat naar Elisa, profeet van de HERE. En hij genéést! Naäman blij en diep dankbaar. Hij belooft dat hij nooit meer offers zal brengen aan andere goden dan aan de HERE. Geweldig!

Daar houden wij van!

Maar dan stelt Naäman deze vraag: *Ik hoop dat de HEER mij het volgende zal willen vergeven: wanneer mijn vorst naar de tempel gaat om zich voor Rimmon neer te buigen, steunt hij altijd op mijn arm, zodat ik wel gedwongen ben me ook in de tempel van Rimmon neer te buigen. Ik hoop dus dat de HEER het mij zal willen vergeven wanneer ik me neerbuig in de tempel van Rimmon.*

Knikkende knieën

Hé, wat is dat?! Zien wij hier knikkende knieën?! Maar daar houden wij niet van. Wij buigen immers níet neer en doen géén concessies! *Een man een man, een woord een woord.* Toch?! Dus, Elisa, zeg het hem maar goed! Pak hem maar goed aan! Wijs de man op z'n plichten! Laat hem níet door de knieën gaan. Dan maar ontslag! Ik zal het vanavond ook Johan maar weer eens goed voorhouden. Heb je gehoord wat Elisa zei? Hij zei: *ga in vrede....* Hé Elisa, wat doe je nou?! Had je hem niet wat steviger moeten aanpakken?

Prille gelovige

Ach, kijk eens naar Naäman. Inderdaad! Niet van het kaliber Sadrach, Mesach en Abednego. Zijn achtergrond is ook volslagen anders. Wat heeft de man van huis uit meegeregén? Hij is een prille gelovige. Houd daar maar rekening mee!

Vanavond ga je op bezoek bij Johan. Wie is hij eigenlijk? Ken je hem? Wat heeft hij meegemaakt? Hoe sterk is zijn geloof? Kent hij de Here Jezus? Want vrede krij-

gen wij níet omdat wij ruggengraat hebben. Vrede krijgen wij door Jezus Christus. Niet ónze gehoorzaamheid redt ons. De gehoorzaamheid van onze Here Jezus Christus wordt ons geschónken. Gemeente Ruggengraat bestáát niet. Er is er maar één die recht-op bleef staan. Het kostte Hem zijn leven. Na

zijn opstanding zocht Hij zijn zwakke, klein-gelovige leerlingen op en zei: *Vrede voor u!* (Joh 20:19).

Ga vanavond naar Johan en neem deze vrede mee!

An advertisement with a black and white background. On the right, there is a profile of a woman with curly hair and glasses. The text is overlaid on the left side of the image.

Meldpunt
seksueel misbruik
in pastorale of
kerkelijke relaties

www.dedriehoek.nl

Tel. 038 - 423 21 25

Steunpunt Gemeenteopbouw

Jongerenpastoraat in Christus' gemeente – II

Hayo Wijma

In het vorige artikel heeft u het e.e.a. kunnen lezen over de ontwikkelingstaak van jongeren en over de functie de gemeente hierin kan hebben.

In dit artikel ga ik in op de noodzaak van pastoraat aan jonge mensen en hoe dat in Christus' gemeente – waarin u ambtsdrager bent – vorm en inhoud kan krijgen. Ten slotte op de mogelijkheden die Steunpunt Gemeenteopbouw u hierbij biedt.

Pastoraat

Ik ken verschillende definities van Pastoraat. Bijvoorbeeld “Mensen bij Christus brengen”. Ik vind ‘m prachtig maar ik deel de verzuchting van iemand “Ik wou dat ik het kon”. ‘Pastoraat’ is afgeleid van het Latijnse werkwoord *pascere* en betekent: weiden, laten groeien, onderhouden. In lijn hiermee heb ik voor dit artikel een definitie gekozen van dr. P.W. van de Kamp, universitair docent aan de TU in Kampen. Het is niet zijn meest recente definitie maar ik vind deze typering wel de mooiste.

Pastoraat is het met zorg begeleiden van de één door de ander in de gemeente van Christus om met elkaar de weg van God te (blijven) gaan.

Pastoraat is het met zorg begeleiden van de één door de ander in de gemeente van Christus om met elkaar de weg van God te (blijven) gaan.

- begeleiden wordt bij-staan wanneer de persoonlijke situatie van mensen het gaan van Gods weg bemoeilijkt: troosten, weerbaar maken, geduld hebben.
- begeleiden wordt terecht-wijzen wanneer mensen afdwalen van Gods weg: vermanen, weerleggen.

Pastoraat is in de eerste plaats een ontmoeting. Letterlijk. Een ontmoeting waarin de één de ander op verhaal laat komen. Op adem. Vervolgens op Gods Adem doordat de één de ander helpt het verhaal van de ander te verstaan. Door dit verhaal in het Licht van Gods Woord te plaatsen. Bij pastoraat gaat het dus om relaties. Relaties waarin mensen van hart tot hart elkaar ontmoeten. Om zo samen hun Schepper en Verlosser te ontmoeten.

Gezien de ontwikkelingstaken waarvoor jongeren staan, is deze ontmoeting van cruciaal belang. Zij kunnen in deze ontmoeting hun identiteit (in al z'n aspecten) vormen in relatie tot

God en een ander. Zo biedt de één - de pastor - de ander steun en kansen voor groei. Pastoraat is dus in de eerste plaats relationeel. Simon Gibson schrijft in zijn artikel ‘Pastorale jeugdzorg begrijpen’ dat de belangrijkste vaardigheden van jeugdwerkers, de vaardigheden zijn om betekenisvolle, zorgzame relaties aan te gaan en op te bouwen. Hij noemt drie kernrelaties, namelijk de relatie met:

1. God en u – als gemeentelid, als ambtsdrager
2. De jongere(n) en u
3. Uzelf

Als u uw hart open zet en het hart van de ander, de jongere, ontmoet kan zo Gods Vaderhart zichtbaar worden. Het belang daarvan? In de paragraaf Gemeente en Jongeren haalde ik al de gelijkenis van de 10 meisjes aan. Als je goed naar de gelijkenissen in Matteüs 25 kijkt, zie je drie verhalen over mensen die met hun hart verbonden zijn aan Het Koninkrijk. Of niet natuurlijk en dan is de Here Jezus zelfs in de gelijkenissen duidelijk hoe het degene zal vergaan die met zijn of haar hart ergens anders was.

Als u uw hart open zet en het hart van de ander, de jongere, ontmoet kan zo Gods Vaderhart zichtbaar worden.

In praktisch opzicht kijken we voor pastorale zorg meestal direct naar de ambtsdragers. In het onderzoek dat ik al eerder noemde zijn ambtsdragers en jongeren bevraagd op hun contacten. Uit de gesprekken met de jongeren wordt duidelijk dat ongeveer de helft van de jongeren een gespannen contact heeft met de ouderling. Een van de redenen die jongeren aangeven is dat de ouderling moeilijk aansluiting kan vinden bij de jongeren. Jongeren vinden dit niet altijd storend maar vinden dan dat een huisbezoek geen meerwaarde biedt. De ouderlingen geven aan weinig op de hoogte te zijn van de leefwereld van jongeren. Zowel jongeren als ambtsdragers geven aan dat er geen onderlinge vertrouwensband is.

Mocht deze conclusie voor u herkenbaar zijn, dat is dat op zich al een punt waaraan u zou kunnen werken. Waarschijnlijk niet het enige. Want het feit dat we voor pastoraat eerst naar ambtsdragers kijken kan dan misschien vanuit de kerkgeschiedenis verklaarbaar

zijn, Bijbels is het niet. Bijbels gezien zijn gemeenteleden aan elkaar gegeven om voor elkaar te zorgen. In geestelijk en praktisch opzicht. Vraagt u zich dan af of de onderlinge relaties in uw gemeente hierop ingesteld zijn. Of zijn de onderzoeksconclusies die ik in “Gemeente en Jongeren” citeerde, ook in uw gemeente herkenbaar zijn. Dan hebt u daar een tweede ontwikkelpunt. Jongeren hebben voor hun ontwikkeltaken in deze tijd grote behoefte aan ‘geestelijke vaders en moeders’.

De praktische uitwerking van deze laatste conclusie, laat zich vertalen in drie niveaus van zorg. U zou deze in uw gemeente kunnen ontwikkelen. Ik denk aan deze niveaus:

1. Basiszorg of basisaandacht. Kaartje bij verjaardagen, hoogtijdagen. Barbecues, feesten, borrels, oppas op kinderen. Laagdrempelige contacten. Elkaar leren kennen, elkaar vertellen wat er zich in het leven voor doet en hoe je dat draagt.
2. Specifieke zorg. Wie zorgt er voor jongeren als één van hun ouders overlijdt of ziek wordt. Wie heeft er aandacht voor identiteitsontwikkeling, verkering, geloofsvragen, problemen met studie, depressiviteit, zelfbeelden. Dit niveau zou u jongerenpastoraat kunnen noemen.
3. Professionele zorg. Dit is het niveau van professionele hulpverlening. Die is niet altijd (direct) nodig. Het is wel zo dat als op de eerste twee niveaus de zorg niet ontwikkeld is, dat dit dan vaak de eerste of enige hulp is.

Met deze drie niveaus markeer ik de overgang naar het laatste deel van dit artikel. Is jongerenpastoraat in de gemeente ontwikkeld?

Jongerenpastoraat in de gemeente

Ik wil allereerst uitspreken dat dit deel van het artikel niet los gezien moet worden van de rest. Jongeren hebben hun handen vol aan hun ontwikkeling. De gemeente is daarbij een rijke hulpbron. Pastoraat is allereerst een zaak van het hart. Al deze aspecten bieden aanknopingspunten voor reflectie. Als u dat hebt gedaan en concludeert dat u in uw gemeente jongerenpastoraat wilt ontwikkelen, dan beschrijf ik twee lijnen: de formele en de relationele.

De formele lijn

In de formele lijn richt u zich op de inbedding van jongerenpastoraat in uw gemeente. Dat is een proces waarin ik voor het gemak enkele stappen aanbreng:

- **Initiatief**
Begin met een cijfermatige analyse: hoeveel jongeren telt uw gemeente? Hoe is dit aantal verdeeld over de wijken? En hoe ziet dat er over 3, 6 en 9 jaar uit? Vervolg met een visiedocumentje: hoe kijkt u naar Christus' gemeente? Hoe gemeenteleden daarin met elkaar omgaan? Welke plek hebben jongeren in de gemeente? Hoe helpen wij hen bij hun ontwikkeltaken? Tenslotte trekt u conclusies: u vergelijkt uw visie met de resultaten van de cijfermatige analyse
- **Draagvlak**
In deze stap U kunt twee routes kiezen. Ze hebben met elkaar gemeen dat u in gesprek gaat.

Route 1: In gesprek met jongeren

In deze route begint u bij de jongeren, bijvoorbeeld

tussen de 16 en 21 jaar. Want uit het feit dat u geconcludeerd hebt dat jongeren pastorale zorg behoeven, wil nog niet zeggen dat zij dit ook nodig vinden. Met andere woorden: wie heeft er eigenlijk een probleem? In deze route ontwikkelt u een heilzame relatie met jongeren. U bevraagt hen op hoe hun leven er uit ziet. Wat de dingen zijn waar zij tegen aan lopen? Bij wie ze daarover om hulp aankloppen? Wat zij willen. Op basis daarvan trekt u uw plan. Om met route 2 te vervolgen. Deze route kan als nadeel hebben dat u heel lang zelf als ambtsdragers aan de kar trekt. Terwijl u het potentieel van de gemeente onvoldoende benut.

We zouden best willen, maar hoe overtuigen we elkaar van de noodzaak tot jongerenpastoraat? Hoe bedden we dat dan in? Want als deelnemers terugkomen van de training, hoe gaan we dan verder?

Route 2: In gesprek met gemeenteleden

Als onderlinge, geestelijke zorg in eerste plaats een verantwoordelijkheid van de gemeente zelf is, ligt het voor de hand om bij gemeenteleden te beginnen. U gaat dan met hen in gesprek over

de resultaten van uw cijfermatige analyse en uw visie(documentje). Herkennen zij dit? Voelen ze zich verantwoordelijk? Hoe gaan we samen verder? Om op basis samen een plan te trekken. Door bijvoorbeeld af te spreken wie wijksgewijs route 1 afloopt. Deze route kan als nadeel hebben dat u samen met gemeenteleden steeds verder plannen uitwerkt – zonder een jongere “in het echt” gezien te hebben.

- **Invoering of uitvoering**
Afhankelijk van welke route u gekozen hebt, gaat u samen verder in uw gemeente. Zetten gemeenteleden zich in voor de basiszorg. Ontwikkelen ambtsdragers en/of gemeenteleden hun competenties voor de specifieke zorg. Verzamelen ge-

meenteleden en/of ambtsdragers informatie die leidt tot een sociale kaart. Een overzicht van beschikbare hulpverlening in de omgeving van uw gemeente. Misschien niet direct nodig, maar wel heel handig als het op eens (wel) nodig blijkt te zijn.

In deze formele lijn kan het handig zijn om een groep gemeenteleden en ambtsdragers dit proces te laten trekken. Is voortdurend overleg en tweerichtingscommunicatie van groot belang. Kortom, die aspecten die er bij komen kijken als u iets op wilt tuigen.

De relationele lijn

Maar misschien bent u niet zo goed in beleid of processen. Misschien hebt u gewoon een groot hart en houdt u van mensen, ook van jonge mensen. Prima, daar kunnen we er niet genoeg van hebben in een gemeente. Dan begint u gewoon vanuit de 'relationele' lijn. U kijkt wie er in uw wijk zijn. U maakt kennis met hen. Gaat met hen in gesprek, echt in gesprek. Over hun leven en dat van u. Over hun geloof en dat van u. Praktisch gezien begint u op niveau 1, de basiszorg. Waarbij u zich voor deze jongere(n) ontwikkelt als een 'geestelijke vader of moeder' – een maatje. Zodat u hen begeleidt op de weg die God met hen gaat.

Steunpunt Gemeenteopbouw

Ik heb dit artikel geschreven op basis van onze ervaringen binnen Steunpunt Gemeenteopbouw. In september 2006 presenteerden wij de cursus Jongerenpastoraat. Inmiddels is de vijfde groep gestart en zijn er al enkele groepen afgerond. Ik schreef dit artikel op

basis van vragen van gemeenteleden of kerkenraadsleden. We zouden best willen, maar

hoe overtuigen we elkaar van de noodzaak tot jongerenpastoraat? Hoe bedenken we dat dan in? Want als deelnemers terugkomen van de training, hoe gaan we dan verder?

Ik hoop dat ik met deze en het vorige artikel vragen heb beantwoord. Ongetwijfeld heb ik ook nieuwe vragen doen ontstaan. Mocht dit in uw geval zo zijn, leg

uw vragen dan telefonisch, live of via mail aan ons voor. We hebben niet overal een antwoord op maar samen met onze Schepper en Verlosser komen we er uit.

Gebruikte literatuur

- Jeroen Boschma en Inez Groen, Generatie Einstein, Amsterdam 2006
- Martine F. Delfos, Ik heb ook wat te vertellen!, Amsterdam 2006
- Annette Heffels, Praten met je puber, Baarn 2006
- Sabine van der Heide, Re:visie, Kampen 2003
- Tirza van Laar et al, Geloofwaardig opvoeden, Barneveld 2006
- Dick Mostert, Eenzame fakkeldragers, Goes 1993
- Mark Vernon et al, Pastorale zorg voor jonge mensen, Kampen 1999
- Friedrich Schweitzer, Het leven is niet meer zoals vroeger, Kampen 2006
- Steunpunt Gemeenteopbouw, Cursusmateriaal "Pastoraat voor gemeenteleden" en "Jongerenpastoraat", Zwolle 2000 respectievelijk 2006

Hayo Wijma is werkzaam als trainer/adviseur bij Steunpunt Gemeenteopbouw

Misschien bent u niet zo goed in beleid of processen. Misschien hebt u gewoon een groot hart en houdt u van mensen, ook van jonge mensen. Prima, daar kunnen we er niet genoeg van hebben in een gemeente.

Diaconaal Steunpunt

Mededelingen

Wetenswaardigheden voor diakenen

Dirk-Albert Prins

In deze rubriek in het kort een aantal wetenswaardigheden die van belang kunnen zijn voor diakenen. Dit keer aandacht voor: bijeenkomst in kader onderzoek, 3 regioconferenties rond 'kerken met een beperking', Quota 2008 bekend

Bijeenkomst rond onderzoek

Afgelopen seizoen is in opdracht van deputaten diaconale zaken een onderzoek gehouden naar het diaconaat van de GKv. Zowel de afstemming op de verwachtingen als de competenties voor de toekomst spelen hierin een rol. Dit onderwerp zal waarschijnlijk ook terugkomen op de CDC van 7-juni. Dus houd het in de gaten. Wil je hier vast over meepraten? Kijk dan op de DS-site voor de datum en locatie dat inspraak mogelijk is!

Conferenties 'Kerken met beperking'

In het campagnejaar 'Kijk, zie, ontdek' wordt een drietal conferenties georganiseerd voor werkers in de kerk, dus ook voor diakenen. Tijdens deze conferenties wordt vanuit verschillende invalshoeken als 'wat mag je verwachten van iemand met autisme?', 'wat hebben mensen met een verstandelijke beperking nodig?', 'hoe creëer je draagvlak in de KD voor mensen met een beperking?' e.a.

Deze conferenties worden georganiseerd door Dit Koningskind, Diaconaat CGK, Steunpunt Gemeenteopbouw en Diaconaal Steunpunt. Het belooft een spannend, prikkelend en leerzaam programma te worden. Hoewel vastleggen van plaats en data in de

afronding is vast deze informatie: 16-feb in Assen, 8-mrt in Amersfoort en 15-mrt in Rotterdam. Kijk voor meer informatie op de DS-site. Aanmelden is al mogelijk! Meer informatie volgt.

Quota 2008

De afgelopen maanden heeft het GDD (deputaten diaconale zaken) weer gesprekken gevoerd met de Gereformeerde Diaconale Organisaties. Ook het komende jaar hebben een aantal organisaties onze steun weer nodig om diaconaal werk te verrichten. De quota voor 2008 zijn te vinden op de DS-site. Maak ook gebruik van de 'beamerpresentaties' die hiervoor beschikbaar zijn. Zijn deze

al vertoond? Enige herhaling is geen probleem, misschien blijkt dat juist wel de kracht...

Ben je met een beperking
welkom in de kerk?

Hulpmiddelen

Afgelopen periode zijn er voor diakenen weer hulpmiddelen beschikbaar gekomen. Zo is er rond de WMO een portal gelanceerd waarin kerken gezamenlijk informatie verschaffen m.b.t. de WMO. De website heet www.kerkenwmo.nl. Hierop is tal van uiteenlopende informatie te vinden rond dit onderwerp. Vaak wordt verwezen naar bestaande sites. Ook materiaal van Diaconaal

Steunpunt is 'hierop' te vinden. Neem dus eens een kijkje.

In veel gemeenten blijkt behoefte aan bijbelstudies en cursusmateriaal op het gebied van diaconaat. In relatie tot de Micha-campagne is een cursus ontwikkeld, de michacursus. Deze lijkt qua opzet op de alpha-cursus, maar

heeft uiteraard een meer diaconale inhoud. Overweeg het eens als voertuig in uw gemeente. Blijkt deze opzet nog te zwaar? Dan is op de DS-site ander materiaal te vinden om de diaconale gemeente te stimuleren. Kijk bij werkvormen of bijbelstudies.

Adresgegevens

Diaconaal Steunpunt

www.diaconaalsteunpunt.nl

diaconia@gbouw.nl

Tel. (038) 427 04 80

Postbus 499

8000 AL Zwolle

Telef. avondspreekuur

dinsdag 19.00-20.00 uur

ook via (038) 427 04 80

Bezoekadres

Burg. Vos de Waelstr. 2

Fax (038) 427 04 01

Diaconaal consulent

Dirk-Albert Prins